Oponentský posudek

Název práce: *Principy dialogu*

Autorka: MgA. Šárka Zahálková

Práce Šárky Zahálkové nás přivádí do vícerozměrného teritoria audiovizuálně-esejistické mapy, po které se můžeme svobodně pohybovat svým zrakem, myslí, pamětí, imaginací, a také sluchem. Zve nás k setkání v hraničním pásmu tzv. ekotonu, na okrajích našich propustných „louží", kde vzniká dialog. V autorčině louži se, myslím, vyváženě mísí umělecký, kurátorský a aktivistický přístup, bohatá praxe v těchto oblastech, široký teoretický a myšlenkový záběr, a také její zkoumavé i angažované nahlížení veřejného prostoru, v němž hrají zásadní roli vědomý poslech a empatie. Dává nám tak příležitost ponořit se nejen rozumovým, ale i smyslovým a emocionálním vnímáním do prohlubní a zákrutů této louže – a na chvíli propojit okraje našeho vlastního uvažování s myšlenkami a pozorováními jak jejími, tak vybraných filozofek/filozofů, teoretiček/teoretiků, umělkyň/umělců, aktivistek/aktivistů atd.

Ponořit se spolu s autorkou vnímavým způsobem do veřejného prostoru se daří především ve čtyřech audio-esejích, jež tvoří těžiště práce. Zvuk a slovo v nich harmonicky utvářejí výslednou „hmotu" úzce spjatou s konkrétním místem, které tak dostává hlas a zároveň akustický prostor samostatně promlouvat. Vydáváme se s ní na procházky se sluchátky, během nichž jsme například vybízeni ke čtení prostoru všemi smysly, které jsou v tomto procesu rovnocenně důležité, stejně jako při čtení mají důležitost emoce, očekávání, pozornost nebo paměť. Přítomné se zde prolíná s minulým, schizofonní zkušenost nás mate zážitkem splývajících časovostí a zvýrazňuje méně slyšitelné hlasy prostředí. Význam zde nabývá i potenciální přítomnost, či naopak absence, ostatních účastníků a účastnic procházek a vědomí, že stejně jako my naslouchám okolí, okolí slyší nás. Autorka nám tak dává zvědomit, že právě na průsečíku smyslového otisku, fyzické zkušenosti, paměťové stopy, mentální reflexe, angažované imaginace a především respektu k jiným společenstvím a schopnosti naslouchat nejen ušima, se přetváří náš vztah k veřejnému prostoru a jeho živým i neživým součástem. Prostředí, do kterých nás zavádí, tak máme možnost skrze její perspektivu nejen nahlížet, ale především zažívat, zakoušet, ohledávat, ohmatávat svou pamětí, a snad i objevovat vlastní způsob dialogu s místem. Autorka prozkoumává hranice formátu, jež by mohl spadat do oblasti autorské audio-walk. Ve všech případech tu ale experimentuje se schizofonní zkušeností vytvářející specifický prostor pro subjektivní interpretaci a komplexní zážitek. Přičemž zachovává princip audioeseje interpretované vlastním hlasem, do níž s lehkostí vkládá myšlenky a pozorování poskládané z různých zdrojů, na něž jakoby si rovzpomínala přímo za chůze v závislosti na slyšeném a viděném. Vhodně volí také chvíle, kdy mlčet a nechat mluvit prostor a své tiché kroky.

Vazby mezi jednotlivými součástmi Šárčiny práce, ať už jsou jimi texty, kresby, animace, zvuky či mluvené slovo zde vznikají na vícero urovních, mnohdy třeba i na úrovni podvědomí či neuvědomované smyslové zkušenosti. Pojivem všech součástí jsou perfektně vypracované odkazy a reference, jež dál napínají naši zvědavost, aniž by odváděly od tématu. Po jazykové stránce je práce svěží, srozumitelná, s prameny pracuje důsledně a přehledně. Práce je relativně stručná – což lze vnímat jako přednost: dobře drží soudržnost, je čtivá a nerozbíhá se do slepých uliček, přesto ve mně po přečtení některých kapitol zůstává určitý

pocit nedosycení, byť smíšený se zvědavostí. Abych mohla opustit bezpečnou hladinu své vlastní mělké louže, potřebuji se více „namočit“ v té autorčině. Zejména kapitoly *Změkčování vztahů* a *Kráčej tak tiše* by si podle mého názoru zasloužily větší pozornost, intenzivnější ponor do zvolených kontextů a podrobnější práci s citovanými autory a autorkami. Uvítala bych v nich rozšíření například o reflexi z vlastní praxe. Podobně jako je tomu v kapitole *Dialog s veřejným prostorem*, která působí velmi přesvědčivě zejména díky rozboru zkušenosti s kurátorstvím v galerii GAMPA. Nebo dále v kapitole *Skrze schizofonní zkušenost*, kde autorka reflektuje svou intervenci v Českém Krumlově, která pro ni byla impulsem k další práci s principem schizofonie a k zaměření se na různorodé skupiny a společenstva. Ale možná „chybění“ jednoho (tak jako chybí zvuk fontány v audioeseji *Zmizení*), umožňuje zavnímat druhé, jinak přehlédnutelné.

Za velmi přínosné považuji, že práce není jen výsledkem zkoumání umělecké praxe, ale i praxe kurátorské, aktivistické a sociálně angažované, jež se organicky propojují v komplexní mezioborový přístup, přičemž se v práci volí vhodné nástroje k teoretickému ukotvení i sebevalidaci pro další oblasti vědeckého zkoumání. Autorka v epilogu dochází k výstižné formulaci: *„Opakováním, prohlubováním a vrstvením malých nenápadných gest můžeme dospět ke kvalitativnímu skoku.“* Její disertační práce takový skok bezesporu představuje – a pravděpodobně „vyskakuje“ nad vícero hladin napříč disciplínami, pro které může být podnětným obohacením či provokujícím impulsem.

Závěrem:
Práci bez výhrad doporučuji k obhajobě a navrhuji udělení doktorského titulu.

Doplňující otázky:

1. Jestliže Vás v práci zajímala dynamika vztahování se živého a neživého, a pokud vycházíte z neantropocentrického chápání sdíleného prostoru dialogu, jak lze zohlednit reflexi těchto vztahů a pojetí dialogu z perspektivy nelidských organismů, případně „more-than-human“ entit? Jaká je Vaše praktická zkušenost s mezidruhovým naslouchánímspolečenstev?
2. V práci mi částečně chybí reflexe či komparace zážitku společného poslechu („v hejnu“) a individuálního poslechu autorských audioesejí. Předpokládám přitom, že diskuse reflektující společné procházky byly pro Vaši práci i uměleckou praxi zásadní. Můžete tuto zkušenost rozvést a vztáhnout ji k tématům práce?

MgA. Lucie Páchová, PhD.

V Praze, 23. 4. 2025